

REGERINGEN

Utbildningsdepartementet

Regeringsbeslut

I:3

2015-07-09

U2013/02553/S

U2013/01285/S

U2015/00941/S

U2015/00299/S

U2015/03844/S

Statens skolverk
106 20 Stockholm

Uppdrag om nationella skolutvecklingsprogram

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statens skolverk att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor. Insatserna ska påbörjas under 2015 och ha fokus på grund- och gymnasieskolan och motsvarande skolformer.

Insatserna i de nationella skolutvecklingsprogrammen ska bestå av olika kompetensutvecklings- och stödinsatser riktade till huvudmän och skolor, bl.a. inom nedanstående områden. De kan dock även avse andra områden där det finns ett dokumenterat nationellt utvecklingsbehov.

Insatserna kan bestå av

- såväl riktade som generella kompetensutvecklingsinsatser för att stödja lärare och annan berörd personal i arbetet med att ge elever i behov av särskilt stöd det stöd de behöver för att kunna utveckla sina fulla möjligheter och potential (bl.a. elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar),
- hur administrationen för lärare och rektorer kan minskas och arbetsprocesser göras mer effektiva inom skolan,
- arbetsformer och arbetssätt i ämnen och ämnesövergripande arbete i syfte att ge lärare fler metoder i undervisningen för att kunna anpassa undervisningen efter elevers olika behov,
- arbetsformer och arbetssätt för att utveckla arbetet med skolans värdegrund, t.ex. avseende trygghet, studiero, arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, jämställdhet och normkritik,
- systematiskt kvalitetsarbete, med fokus på uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling, bl.a. med hjälp av befintlig statistik, och

- it som såväl pedagogiskt som administrativt verktyg.

När det gäller den sista punkten ska Skolverket ta fram förslag till nödvändiga kompetensutvecklingsinsatser avseende digitala lärresurser och verktyg för att stärka den digitala kompetensen i undervisningssituationen samt för en effektivare administration med syftet att minska lärares och rektorers administrativa arbete. Dessa insatser ska ingå i de nationella skolutvecklingsprogrammen från 2016.

De nationella skolutvecklingsprogrammen ska utgå från skolans värdegrund som den anges i läroplanerna. Innehållet i de nationella skolutvecklingsprogrammen ska baseras på kurs- och ämnesplanerna för de berörda skolformerna samt vetenskap och beprövad erfarenhet. Programmen ska utformas så att de skapar förutsättningar och stöd för ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete på huvudmänna- och skolenhetsnivå inom de identifierade områdena.

När det gäller kompetensutvecklingsinsatser avseende digitala verktyg och lärresurser ska dessa vara långsiktiga och ta tillvara de möjligheter till pedagogisk utveckling och administrativa vinster som utvecklingen på området medför. I arbetet ska även den internationella utvecklingen inom området beaktas.

Genomförande, redovisning, uppföljning och utvärdering av uppdraget

Uppdraget ska genomföras så att de nationella skolutvecklingsprogrammen kan påbörjas hösten 2015 och införas fullt ut från och med 2016.

Skolverket ska vid framtagandet av de nationella skolutvecklingsprogrammen inhämta synpunkter från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Friskolornas riksförbund och regionala utvecklingscentrum vid högskolor och universitet samt från andra myndigheter, bl.a. Specialpedagogiska skolmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen och organisationer som berörs av uppdraget och har kunskap om frågor som rör området. Skolverket ska vid framtagandet av förslag till kompetensutvecklingsinsatser på it-området även inhämta synpunkter från de aktörer som var representerade i Nationellt forum för skolans digitalisering samt övriga aktörer som är centrala för området. Skolverket ska vidare inhämta synpunkter från forskningsinstitutet Swedish ICT och Internetstiftelsen i Sverige (IIS).

För att förtydliga och förenkla för huvudmännen ska Skolverket på ett samlat och lättöverskådligt sätt informera om de statliga insatser som finns och hur de kan användas. Det bör också samlat framgå vilka eventuella motprestationer som krävs av huvudmännen för att få del av insatserna.

För att möjliggöra synergieffekter bör Skolverket i möjligaste mån samordna detta uppdrag med närliggande uppdrag som aviserats i 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100), t.ex. regeringens åtgärder gällande kompetensutveckling för lärare och uppdraget om samverkan för bästa skola (U2015/3357/S). Vidare kan pågående insatser, som t.ex. Läsluftet och Matematiklyftet, infogas i de nationella skolutvecklingsprogrammen.

Skolverket ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om hur arbetet med uppdraget fortskrider. En delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 16 oktober 2015. Redovisningen ska innehålla en långsiktig plan för genomförandet av uppdraget i sin helhet för åren 2016–2019. I den långsiktiga planen ska Skolverket redovisa utformning, innehåll och genomförande av de nationella skolutvecklingsprogrammen. I planen ska det även ingå en sammanställning av kostnaderna, utifrån avsatta medel, av de olika delarna av uppdraget samt en särredovisning av Skolverkets administrativa kostnader för genomförandet av uppdraget. Alla insatser behöver inte genomföras samtidigt utan insatserna kan införas successivt. I den långsiktiga planen ska det därför framgå hur och när Skolverket avser att genomföra de olika insatserna. I planen ska även ingå hur satsningen kan göras uppföljnings- och utvärderingsbar, bl.a. vad avser effekterna för elevernas måluppfyllelse på sikt. Förslag till kompetensutvecklingsinsatser inom it-området ska redovisas senast den 12 februari 2016. I denna redovisning ska det även ingå en kostnadsberäkning, utifrån avsatta medel, för de föreslagna it-insatserna.

Skolverket ska följa upp satsningen. En uppföljning av hur uppdraget fortlöper i sin helhet ska redovisas den 16 december 2016, bl.a. avseende vilka skolutvecklingsprogram som har erbjudits och hur många och vilka yrkeskategorier som har tagit del av programmen. Skolverket ska även årligen i årsredovisningen redovisa hur arbetet med de nationella skolutvecklingsprogrammen fortlöper.

Skolverket ska också anlita en extern aktör för att utvärdera satsningen. En utvärdering av de nationella skolutvecklingsprogrammen avseende 2016 och 2017 ska lämnas senast den 13 april 2018 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I denna utvärdering ska även en utvärdering av kompetensutvecklingsinsatserna inom it-området avseende 2016 och 2017 ingå.

Ekonomiska förutsättningar för uppdraget

För uppdraget får Skolverket under 2015 använda högst 19 miljoner kronor. Kostnaden ska belasta det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2015 uppförda anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, anslagspost 9, som disponeras efter beslut av regeringen. Under förutsättning av riksdagens beslut beräknar regeringen 139 miljoner kronor för 2016 och från och med 2017 beräknar regeringen 140 miljoner kronor årligen för ändamålet.

Skälen för regeringens beslut

Enligt skollagen (2010:800) är utgångspunkten att alla ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Skolans huvuduppdrag är att ge alla elever förutsättningar för att de ska uppnå de nationella kunskapskraven och målen för utbildningen, dvs. tillräckliga kunskaper för att de ska klara framtida studier och yrkesliv. Under de senaste årtiondena har kunskapsresultaten dock sjunkit i den svenska skolan. Det framgår bl.a. av nationell betygsstatistik, statistik om andelen behöriga elever till gymnasieskolans nationella program och internationella studier som PISA 2012. Till exempel var läsåret 2013/14 andelen elever som inte var behöriga till gymnasieskolans nationella program 13,1 procent (11,7 procent flickor och 14,1 procent pojkar) jämfört med 12,4 procent läsåret 2012/13 (11,0 procent flickor och 13,7 procent pojkar).

Elever som får åtgärdsprogram har ökat. Enligt statistik från Skolverket hade 12,2 procent av eleverna i grundskolan åtgärdsprogram läsåret 2013/14. Andelen elever med åtgärdsprogram var som högst i årskurs 9 där 20 procent av pojkarna och 14,1 procent av flickorna hade ett sådant. Trots att regelverket innebär att en elev har rätt till särskilt stöd om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås sätts särskilt stöd ofta in sent i grundskolan.

Enligt skollagen (2010:800) ska vidare utbildningen inom skolväsendet utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 5 §). Utbildningen ska även utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 §). Enligt diskrimineringslagen (2008:567) har huvudmännen ett ansvar att bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning (3 kap. 14 §).

Att det finns ett utvecklingsbehov i skolans arbete med att främja mänskliga rättigheter samt förebygga och åtgärda kränkande behandling och diskriminering framgår dock bl.a. av Skolverkets rapport Attityder till skolan 2012, Skolinspektionens rapporter och enkäter samt av statistik över de anmälningar som görs till Skolinspektionen, Barn- och Elevombudet och Diskrimineringsombudsmannen. Skolverkets rapport Attityder till skolan 2012 pekar bl.a. på att en betydande andel av eleverna i svenska skolor anser att det finns brister i studieron på alla eller nästan alla lektioner. Av rapporten framgår det även att tolv procent av eleverna i årskurs 4–6, fem procent av eleverna i årskurs 7–9 och fyra procent av gymnasieeleverna anger att de varje vecka utsätts för någon form av kränkning från andra elever. Myndighetens rapporter pekar även på att kränkande behandling tar sig olika former och uttryck beroende på kön, exempelvis blir flickor oftare utsatta för sexuella kränkningar och kränkningar kopplade till utseende.

Vidare visar Skolverkets undersökning om it-användningen i skolan (2013) och Digitaliseringskommissionens delbetänkande från 2014 (En digital agenda i människans tjänst – en ljusnande framtid kan bli vår, SOU 2014:13) att it som pedagogiskt verktyg fortfarande är ett utvecklingsområde för många lärare samt att tillgången till och användningen av it i olika ämnen varierar över landet. Vikten av att kunna använda it på olika sätt i en allt mer digitaliserad värld kan inte överskattas och alla elever behöver ges samma förutsättningar när det gäller användandet av och kunskap om it.

Mot bl.a. denna bakgrund bedömer regeringen att det finns behov av ytterligare kompetens hos personalen i många skolor och hos många huvudmän inom en rad olika områden i syfte att utveckla verksamheten för att bättre kunna stödja elevernas kunskapsutveckling. Regeringen anser att kunskapsnivån i den svenska skolan måste höjas och att undervisningens kvalitet måste stärkas i syfte att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att utvecklas så långt som möjligt. Lärarna är en av de viktigaste faktorerna för elevernas kunskapsutveckling. Skolan är dock en komplex verksamhet där personal på flera nivåer i systemet behöver ges möjlighet att utvecklas för att en reell förbättring av den svenska skolan ska komma till stånd. Det innebär att breda systematiska och långsiktiga kompetensutvecklings- och stödsatser bör genomföras som riktar sig till hela systemet, från huvudmannan- till skolnivå. Skolverket bör därför ges i uppdrag att genomföra nationella skolutvecklingsprogram.

På regeringens vägnar

Gustav Fridolin

Johan Börjesson

Kopia till

Finansdepartementet/BA
Riksdagen/utbildningsutskottet
Diskrimineringsombudsmannen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Sveriges Kommuner och Landsting
Friskolornas riksförbund
Internetstiftelsen i Sverige (IIS)
Swedish ICT